

26.2.2026

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi

Viite: Lausuntopyyntö 26.2.2026, diaarinumero-VN/2401/2026

Johdanto

OAJ pitää myönteisenä, että opetus- ja kulttuuriministeriö on uudistanut kansallisia mediakasvatuslinjauksia vastaamaan nopeasti muuttunutta mediaympäristöä. Vuoden 2026 linjauksissa korostuvat erityisesti tekoälyn, algoritmisen vaikuttamisen, disinformaation ja digitaalisen turvallisuuden teemat. Linjaukset nostavat esiin entistä vahvemmin opettajien osaamisen kehittämisen keskeisenä keinona mediakasvatuksen laadun varmistamisessa. OAJ kannattaa linjauksia ja pitää niitä oikeansuuntaisina.

Mediakasvatuksen nykytila

Suomalainen mediakasvatus on kehittynyt tasaisesti, mutta eri kunnissa ja kouluissa on edelleen huomattavia eroja. Tekoälyteknologian nopea yleistyminen, algoritmien vaikutukset ja digitaalisen turvallisuuden kasvavat haasteet edellyttävät opettajilta entistä syvempää osaamista. Nykytilassa mediakasvatus toteutuu osin oppiaineisiin hajautettuna, mutta sen rakenteellinen yhdenvertaisuus ei vielä toteudu valtakunnallisesti. Tätä tilannetta OAJ pitää valitettavana.

Visio

OAJ pitää tärkeänä vision kirjausta siitä, että mediakasvatus vahvistaa kaikkien Suomessa asuvien kriittistä medialukutaitoa ja osallisuutta yhteiskuntaan. Osallisuuden lisääminen parantaa oppilaiden kouluviihtyvyyttä, merkityksellisyyden kokemusta ja estää syrjäytymistä. Hyvinvoivat ja osallistuvat lapset ja nuoret myös oppivat.

Tavoitteet

Tavoitteiden tulee kehittää opettajien osaamista erityisesti tekoälyn, algoritmien ja disinformaation teemoissa, jotta he voivat tukea oppilaiden kriittistä ja turvallista mediankäyttöä. Tavoitteiden myötä tulee selkeyttää mediakasvatuksen kirjauksia opetussuunnitelmissa sekä määritellä nykyistä täsmällisemmin työnjako eri oppiaineiden välillä. Eli käytännössä kuvata mediakasvatuksen tavoitteet ja sisällöt eri oppiaineissa.

Jo tavoitelinjauksissa olisi tärkeää nostaa selkeämmin näkyviin se, että kaikilla koulutusasteilla varmistetaan osaava opettajakunta, joka kykenee huolehtimaan laadukkaasta mediakasvatuksesta, ei ainoastaan myöhemmissä toimenpide-ehdotuksissa.

26.2.2026

OAJ katsoo tärkeäksi varmistaa, että mediakasvatus toteutuu yhdenvertaisesti koko maassa, mikä edellyttää etenkin koulutuksen järjestäjiltä riittäviä resursseja. Yhtenä tavoitteena tulee myös olla kansallisesti yhtenäiset ja laadukkaat oppimateriaalit, jotka tukevat oppilaiden medialukutaitoa ja opettajien työskentelyä. Samalla on syytä varmistaa, että mediakasvatus ymmärretään laaja-alaisena pedagogisena kokonaisuutena, ei pelkästään teknisenä taitona.

Toimenpiteet

Kun medialukutaidon asemaa vahvistetaan opetuksessa kaikilla kouluasteilla, ml. varhaiskasvatus ja esiopetus, on syytä määritellä, miten se konkreettisesti tulee tapahtumaan. Opetussuunnitelmia uudistettaessa on otettava huomioon se, että mediakasvatuksen tavoitteet ja sisältökokonaisuudet ovat selkeät ja oppiaineiden välinen vastuunjako linjataan johdonmukaisesti.

OAJ kannattaa sitä, että medialukutaidon opetusta lisätään korkeakouluissa ja mediakasvatuksen asemaa opettajankoulutuksessa vahvistetaan. Siihen on varattava myös riittävä rahoitus.

Toimenpide-ehdotuksena mediakasvatuksen aikuis- ja täydennyskoulutus tarjoaminen erityisesti työssä oleville opettajille on kannatettavaa. On kuitenkin huolehdittava siitä, että opettajien on mahdollisuus osallistua täydennyskoulutuksiin työajalla ja että koulutusten toteutus on laadukasta, pitkäjänteistä ja suunnitelmallista. Koulutusten tulee perustua tutkimustietoon ja opetuksesta vastaavat kelpoisuuden omaavat opettajat.

Lisäksi on tärkeää turvata koulutuksen järjestäjien rahoitus, jotta mediakasvatus voidaan toteuttaa yhdenvertaisesti kaikissa kouluissa eri puolilla maata. Kansallisesti yhtenäisten oppimateriaalien kehittäminen tukee kriittisen medialukutaidon vahvistumista ja vähentää koulujen välisiä eroja.

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen vahvistaminen medialukutaitoa kehittämällä on kannatettava toimenpide, ja siihen työhön on syytä ottaa aktiivisesti mukaan vapaan sivistystyön toimijat.

Toimeenpano ja seuranta

OAJ pitää tärkeänä, että linjausten toimeenpano tapahtuu uudistettaessa opetussuunnitelmia, jolloin myös seuranta voidaan toteuttaa osana opetussuunnitelmia.

Seurannassa tulee kiinnittää erityistä huomiota opettajien digitaalisen osaamiseen, ja on hyvä, että digitaaliseen osaamiseen on luotu yhteiset kuvaukset. Osaamisen kehittäminen edellyttää kansallisia täydennyskoulutusresursseja.

26.2.2026

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Pauliina Viitamies
johtava erityisasiantuntija